

Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – № 4. – С. 905-910. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/14-2016/181.pdf>.

2. Волощук Л.О. Аналітичні інструменти управління інноваційним розвитком промислового підприємства: [монографія] / Л.О. Волощук, В.В. Кіранова, С.В. Філіппова. – Одеса: ФОП Бондаренко М.О., 2015. – 180 с.

3. Кантасва О.В. Бухгалтерський облік і аналіз інноваційної діяльності підприємств: організація і методологія: [монографія] / О.В. Кантасва. – Житомир, 2010. – 424 с.

4. Статистичний збірник «Зовнішня торгівля України» за 2015 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

5. Янченко З.Б. Аспекти обліку витрат інноваційної діяльності / З.Б. Янченко // Економіка. Управління. Інновації. – 2014. – 1 (11). – С. 52-61.

СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ КРЕДИТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРОБІЗНЕСУ

***МАЛІЙ О.Г., к.е.н, доцент,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА***

Дослідження фінансового забезпечення сільськогосподарських товаровиробників, свідчить про те, що вони в основному працюють за рахунок власних ресурсів, які нині за питомою вагою є значними, проте недостатніми для самофінансування. Обмеженість власних коштів змушує аграрні підприємства сподіватися на підтримку з боку держави й зумовлює необхідність розвивати як банківські, так і партнерські форми кредитування.

Проблемам забезпеченості кредитними ресурсами приділяється постійна увага як науковців, так і спеціалістів-практиків. Значний вклад у вирішення фінансових проблем підприємств внесли відомі вчені О. Гудзь, М. Дем'яненко, Г. Мазнев, П. Саблук, П. Стецюк та багато інших. Поряд з тим, питання кредитного забезпечення виробничої та інвестиційної діяльності підприємств залишаються актуальними.

Метою статті є дослідження закономірностей та тенденцій кредитного забезпечення, оцінка впливу аграрної політики на фінансове забезпечення сільськогосподарських підприємств.

Сільське господарство є кредитомісткою галуззю і її нормальне функціонування без кредитних ресурсів практично неможливе. Це зумовлено специфікою сільського господарства: нестачею вільних фінансових коштів; сезонністю виробництва; значною тривалістю виробничого циклу; залежністю від природно-кліматичних умов.

На кредитному ринку станом на кінець 2016 року було зареєстровано 100 банків, у т.ч. 40 з іноземним капіталом, з них 17 із 100 % іноземним капіталом [10]. Кредитна активність банківських установ залишалася невисокою, портфель кредитів значно зростав лише у сільському господарстві. Лідерами у кредитуванні аграрного виробництва були такі банки, як Приватбанк, Ощадбанк, Укрексімбанк, Промінвестбанк, Райффайзен Банк Аваль, Креді Агріколь Банк, УкрСиббанк, ПУМБ, UniCredit Bank.

Аналіз кредитного забезпечення у 2005-2016 роках, показує, що кредитування підприємств агропромислового комплексу мало циклічний характер. Так, з 2005 по 2008 рік, обсяги наданих кредитів зросли з 10,4 до 20,1 млрд. грн., з 2009 по 2011 рік, обсяги кредитування змінювались з 6,8 до 14,9 млрд. грн., з 2012 по 2015 рік обсяги кредитування зменшились з 13,5 до 9,4 млрд. грн. і наблизились до рівня 2005 та 2010 років. Проте у 2016 році намітився приріст у по галузі близько 16 % [10].

Спостерігалась циклічність і у отриманні пільгових кредитів. Так, у 2005-2008 році питома вага пільгових кредитів досягла 75 % від загального обсягу отриманих кредитів, у 2011 році зменшилась до 28 %, у 2012-2015 роках частка пільгових кредитів зменшилась з 10 до 2,7 % від загального обсягу наданих кредитів. Кількість підприємств, які скористалися програмами, зменшилась з 10870 у 2005 році до 630 підприємств у 2015 році [9].

При кредитуванні суттєве значення має розмір процентної ставки [5]. Середні процентні ставки по кредитах, наданих сільськогосподарським підприємствам варіювали від 17,4 % у 2005-му, до 24-26 % у 2015-му, та 18-24 % у 2016-му році [10].

Агропідприємства залучають кредити на поповнення оборотних коштів, з тим щоб профінансувати польові роботи, збір врожаю, закупівлю посадкового матеріалу, засобів захисту рослин, мінеральних добрив. Такі кредити надаються банками у вигляді відновлювальних або невідновлювальних кредитних ліній на 1-3 роки. Відсоткові ставки за кредитами на поповнення оборотних коштів у 2016 році складали 18-24 % річних (табл. 1).

Програми фінансування агробізнесу у 2016 році

Програми Умови	Овердрафт	Поповнення оборотних коштів	На купівлю с/г техніки (стандарт)	На купівлю с/г техніки (партнерський)	Лізинг техніки	Вексель
Напрямок діяльності	тваринництво, переробка агросировини	виробництво овочів, фруктів, зернових і олійних культур	виробництво овочів, фруктів, зернових і олійних, тваринництво	виробництво овочів, фруктів, зернових і олійних, тваринництво	виробництво овочів, фруктів, зернових і олійних, тваринництво	виробництво зернових і олійних культур
Мета використання	покриття дефіциту оборотних коштів протягом місяця	поповнення оборотних коштів на сезон – для закупівлі засобів захисту рослин, добрив, техніки, розвитку бізнесу, ін.	придбання моделей тих компаній, в яких немає спільних програм з банками	придбання моделей тих компаній, які співпрацюють з банками	придбання моделей тих компаній, які співпрацюють з лізинговими компаніями	сезонна закупівля насіння, засобів захисту рослин або добрив
Позичальники	компанії зі стабільною (несезонною) виручкою від великої кількості контрагентів (>5). Термін роботи >2 років	компанії зі стабільним фінансовим станом, з достатньою для обслуговування виручкою. Є майно для застави. Термін роботи >3 років	компанії зі стабільним фінансовим станом, з достатньою для обслуговування виручкою	компанії зі стабільним фінансовим станом, з достатньою для обслуговування виручкою	компанії зі стабільним фінансовим станом, з достатньою виручкою, позитивною кредитною історією. Потрібні довідки про відсутність заборгованості перед ДФС і по ЄСВ	компанії зі стабільним фінансовим станом, з достатньою для обслуговування виручкою, позитивною кредитною історією. Є майно для застави
Забезпечення	нерухомість, транспорт, права на депозит	нерухомість, транспорт, обладнання, права на депозит	придбана техніка	придбана техніка	придбана техніка	нерухомість, техніка, транспорт, обладнання, права на депозит
Строк кредитування	12 міс. З обов'язковим погашенням кожні 30 (60) днів	1-3 роки	3-5 років	до 5 років	до 5 років	3-12 міс.
Власний внесок	немає умов	немає умов	20-30%	20-30%	30%	немає умов
Відсоткова ставка	19-25% річних	18-22%/в річних	19-24% річних	12,5-19% річних	11-17% річних	0,7-1% суми векселя або до % 5% в рік

Банки також пропонують агрокомпаніям короткострокові кредити – овердрафти. Відсоткові ставки по таким кредитам – 21-25 % річних у гривні та біля 7,5-14 % у доларах та євро. Проте, враховуючи специфіку більшості сільгоспвиробників, які комбінують рослинництво з тваринництвом, стикаються з сезонністю виробництва і потребують фінансування на початку весни та восени, при основній реалізації у осінне-зимовий період, овердрафти з необхідністю щомісячного погашення заборгованості не є зручним видом фінансування для агробізнесу.

Восени 2016 року банки та лізингові компанії пропонували аграріям програми фінансування купівлі нової сільгосптехніки – тракторів, комбайнів, причепів, сіялок, вантажних автомобілів. Ставки по кредитах на сільгосптехніку на сьогодні становлять від 19 до 21 % річних [4]. Розмір мінімального власного внеску, зазвичай встановлюється в розмірі 20-30 % вартості техніки.

Більш вигідними на сьогодні умовами кредиту на купівлю агротехніки є спеціальні партнерські програми з імпортерами та виробниками. Купити по особливим умовам можна техніку John Deere, Titan Machinery, «Агро-Союз» та іншу. У Райфайзен Банку Аваль є кредити вартістю 10 % річних на техніку «Амако», на строк 12 місяців, але при цьому необхідно внести 50 % власних коштів.

Укрексімбанк пропонує спеціальну кредитну програму на купівлю зрошувального обладнання Western Irrigation. Строк кредиту 1 рік, власний внесок – 50 % ставка – лише 1 % річних. При кредитуванні на п'ять років з внеском 15 %, ставка – 14,1 % річних.

Свої партнерські програми є у лізингових компаній. Фінансують купівлю аграріями сільгосптехніки компанії ОТП Лізинг, Альфа-Лізинг, ПриватБанк.

Вимоги лізингодавців до клієнтів практично такі ж, як і у банків. Господарства повинні існувати не менше двох років, працювати прибутково.

Отримати кредит можна також за допомогою авалування векселів. Такі боргові папери випускаються банком під контракт аграрія з постачальником, наприклад мінеральних добрив. Постачальник отримує від банку всю суму відразу, аграрій розраховується з банком через визначений термін, це може бути 3, 6, 9 або 12 місяців. Таке фінансування набагато дешевше інших видів кредитів. В основному банки беруть 0,7-1% від суми векселів у квартал.

Таким чином потенційні можливості доступу агровиробників до

банківських кредитів визначаються наступними чинниками – вартістю кредитних ресурсів комерційних банків, спроможністю позичальника повернути основну суму боргу і відсотки за користування ним, а також виконати умови кредитного договору.

Вартість кредитних ресурсів для сільськогосподарських товаровиробників сьогодні є більшою (21 %), ніж для суб'єктів інших видів діяльності (18 %) [6].

Фінансова нестабільність і збитковість багатьох сільськогосподарських підприємств, низька кредитоспроможність підприємств галузі також перешкоджають розвитку кредитних відносин, адже банки бачать в позичальниках лише прибуткових клієнтів [8].

Відсутність ліквідної застави також обмежує доступ підприємств галузі до банківських кредитів. Відомо, що у загальній вартості майна сільськогосподарських підприємств, яке може бути використане як застава за кредитом, понад 76 % припадає на необоротні активи, переважну частину яких становлять основні засоби, які є неліквідними через високий рівень (70-80 %) зносу та моральну застарілість [7].

Державна підтримка сільськогосподарського виробництва є пріоритетним напрямом її аграрної політики.

Так, якщо у 2005-2008 роках частка пільгових кредитів становила 73-75 % у їх загальному обсязі, то починаючи з 2009 року вона поступово зменшувалась і склала у 2015 році лише 2,7 %. Кількість підприємств, що отримали пільгові кредити за період з 2005 по 2015 рік скоротилася у півтора десятки разів.

Банківська система та держава не відіграють на сьогодні належної ролі у забезпеченні агропідприємств фінансовими ресурсами. Висока вартість кредитних ресурсів, відсутність відповідного забезпечення та недостатня кредитоспроможність більшості господарств перешкоджають розвитку ефективних відносин між комерційними банками та сільськогосподарськими товаровиробниками. Відтак, основними напрямками стабілізації механізму кредитування сільськогосподарських підприємств мають стати розробка комплексу заходів з боку держави і банківської системи, спрямованих на розвиток системи взаємодії з аграрним сектором економіки: збільшення бюджетних асигнувань, раціональне використання бюджетних коштів, залучення іноземних кредитів, зниження процентних ставок для сільськогосподарської галузі.

Література.

1. Гудзь О.Є. Модернізація банківської кредитної політики при обслуговуванні агроформувань / О.Є. Гудзь // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка: Економічні науки. – 2012. – Вип. 126. – С. 10-18.
2. Дем'яненко М.Я. Кредитний фактор сталого розвитку аграрного сектору України /М.Я. Дем'яненко // Економіка АПК. – 2014. – № 11 – С. 5.
3. Деньги. Газета № 20 (334). – 27 октября 2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dengi.ua>.
4. Мазнев Г.Є. Проблеми фінансового забезпечення інноваційного розвитку аграрного сектору / Г.Є. Мазнев // Економіка АПК. – 2014. – № 9. – С. 5-13.
5. Малій О.Г. Кредит як джерело фінансування агробізнесу / О.Г. Малій // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка: Економічні науки. – 2016 – Вип. 172. – С. 132-141.
6. Малій О.Г. Лізингове кредитування: стан та перспективи для аграрної сфери / О.Г. Малій // Облік і фінанси АПК. – 2006. – № 7. – С. 94-103.
7. Малій О.Г. Фінансово-кредитні відносини в АПК: [монографія] / О.Г. Малій. – Харків : ХНТУСГ, 2008. – 210 с.
8. Матеріали офіційного сайту Міністерства агрополітики і продовольства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua>.
9. Матеріали офіційного сайту Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.

ОСОБЕННОСТИ ОЦЕНКИ БИОЛОГИЧЕСКИХ АКТИВОВ В ПЧЕЛОВОДЧЕСКИХ ХОЗЯЙСТВАХ

АФАНАСЬЕВА Е.Ю., к.э.н.,

ПОЛОЦКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ

Рост социально-экономического и экологического значения пчеловодства и потребность в его иностранном инвестировании вызывает особую актуальность в активном переходе на международные стандарты бухгалтерского учета организаций пчеловодства.